

Miljörelsens kärnavfallssekretariat, Milkas
The Swedish Environmental Movement's Nuclear Waste Secretariat
Tegelviksgatan 40, 116 41 Stockholm, Sweden
Tel. +46-8-84 14 90. info@milkas.se
www.milkas.se | www.nonuclear.se

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 4

INKOM: 2017-02-14
MÅLNR: M 1333-11
AKTBIL: 493

14 februari 2017

Till:

Nacka Tingsrätt
Mark- och miljödomstolen (MMD)
Box 1104
131 26 Nacka Strand
E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se

Mark- och miljödomstolens mål M 1333-11

Med kopia till

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM)
171 16 Stockholm
E-post: registrator@ssm.se

Strålsäkerhetsmyndighetens referens:
SSM2011-3522 för slutförvarsansökan
SSM2011-3833 för Clink-ansökan

Yttrande angående tillstånd till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall, mål M 1333-11 (KBS-3-systemet) – Svensk Kärnbränslehantering AB:s Komplettering V och bemötande, oktober 2016 (aktbilaga 425)

Miljörelsens kärnavfallssekretariat (Milkas) samt Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen (FMKK) och Jordens Vänner (JV) står bakom detta yttrande. FMKK och JV bildade Milkas år 2004 för att följa samrådsprocessen och förbereda sig inför Strålsäkerhetsmyndighetens granskning och en eventuell förhandling i Mark- och miljödomstolen gällande SKB:s ansökan om att bygga ett förvar för använt kärnbränsle.

Vi har av Nacka Tingsrätt Mark- och miljödomstolen (MMD) i aktbilaga 443 daterad 2016-11-22 beretts tillfälle att lämna ett yttrande gällande Svensk Kärnbränslehantering AB:s "Komplettering V och bemötande – oktober 2016" (aktbilaga 425). Denna ytterligare information från SKB har inte ändrat vår uppfattning presenterad i våra yttranden 30 maj 2016 (aktbilaga 399), 10 oktober 2013 (komplettering I, aktbilaga 277) och 15 oktober 2013 (komplettering II, aktbilaga 280), samt 24 juni 2015 (aktbilaga 330). Vi har dock följande tillägg.

SKB har inte på ett rigoröst sätt behandlat frågan om behovet av övervakning av det föreslagna KBS-3-förvaret p.g.a. risker för både avsiktliga och oavsiktliga mänskliga verksamheter. Gilbert Ossbahr beskriver i sitt yttrande 12 februari 2017 (aktbilaga 473*) flera scenarier där det uppkommer risker p.g.a. mänsklig verksamhet. Milkas, JV och FMKK står bakom hans yrkande:

”1. Ansökan bör avstyrkas med hänvisning till att såväl bergvärme som bergförlagda högspänningskablar, mineralbrytning, koldioxidlager, pumpkraftverk och underjordiska anläggningar i området sannolikt kommer att ge allvarliga skador på det tilltänkta KBS-3-lagret, något som inte heller kan förhindras med förbud eller information. Slutförvarsmetoden som valts är därför inte säker vad gäller hot mot människa och miljö.

2. Ansökan bör även avstyrkas med hänvisning till att KBS-3-lagret inte uppfyller den etiska grundprincip som organet KASAM har slagit fast: ”Ett slutförvar bör utformas så att det dels gör kontroll och åtgärder onödiga, dels inte omöjliggör kontroll och åtgärder”.

När det gäller frågan om inlandslokalisering hänvisar SKB (aktbilaga 425, sid. 16) till ett yttrande av SSM (aktbilaga 406) som stöd för att inlandslägen inte är mer fördelaktiga än kustnära lägen. Detta yttrande av SSM saknar dock den nödvändiga analys av hydrologiska förhållanden som krävs för att dra denna slutsats, och tar inte heller ställning till platser utöver dem som SKB har redan granskat.

SKB skriver att behov av alternativ till Clab uppstår ”tidigast någon gång på 2040-talet” (aktbilaga 425, sid. 18). En tidsuppskattning för implementering av metoder för torrförvar som alternativ till Clab bör göras som förberedelse för både eventuellt planerat eller akut behov av avveckling av Clab.

SKB vill införa dialogforum i Oskarshamn för Clink och i Östhammar bara för kärnbränsleförvaret (aktbilaga 425, sid. 59 och 61). SKB bör förklara vad som menas med begreppet dialogforum och varför det begränsas till enbart kärnbränsleförvaret i det senare fallet. Det kan förefalla naturligt att begränsa en kommunikationsinsats geografiskt till bara Oskarshamn och Östhammar, men hanteringen av använt kärnbränsle är också av riksintresse och kommunikation bör även ske på ett sätt som är tillgängligt för alla.

---

* Ossbahr, Gilbert. 2017-02-12. ”Yttrande över SKB:s ansökan om KBS-3 metoden för kärnavfallslagring, Mål nr 1333-11 Vid Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt.” Aktbilaga 473.